

ÍNDIX

Agraïments 9

Pròleg, *Federico Mayor Zaragoza* 11

I. El dia 29 17

El canvi inevitable 27

II. Una estratègia d'empoderament popular 27

Situació d'emergència 30

La via dels contrapoders 37

La via de la mobilització popular noviolenta 44

La via electoral 59

III. El sistema polític 65

Canvi de rumb 65

Escala humana 71

Autonomia democràtica 72

Dispersió del poder 73

Primacia de la sobirania popular 74

Primacia del Legislatiu respecte de l'Executiu 79

Representació més fidel, controlada i inclusiva 80

Participació integral 87

Autoorganització social 89

Sistema de recursos, garanties i incentius 90

Democratització i humanització del sistema judicial, penal i penitenciari 95

Governança democràtica mundial 95

Transarmament 97

IV. El sistema econòmic	101
La democratització de l'economia	101
Una economia que ja no és capitalista	104
Les grans decisions econòmiques	108
El mercat	111
La reconversió ecològica de l'economia	112
El comú	116
Una economia mixta	118
Els treballs	127
La distribució de la riquesa i la fiscalitat	131
El sistema financer	133
El sistema monetari	135
El comerç internacional	137
La localització econòmica	138
V. Topics	143

AGRAÏMENTS

Vull agrair a Pepe Beunza, Gemma Casamajó, Jordi Estivill, Miren Etxezarreta, David Fernández, Carme Giménez, Alba Gómez, Dani Jover, Oriol Leira, Susana Martín, Carles Masià, Federico Mayor Zaragoza, Marià Moreno, Martí Olivella, Igor Ortega, Fèlix Pardo, Montserrat Ponsa, Josep Redorta, Jordi Ribas, Conxita Ripollès, Anna Sala, Marta Salinas, Carles Sanz, Joaquim Sempere, Joan Subirats i Jordi Via els comentaris i les aportacions que han fet en diferents etapes de l'elaboració d'aquest llibre; a Marta Salinas haver-me ajudat a redactar el capítol V; a les companyes i els companys de la cooperativa L'Apòstrof el seu suport; a en Martí Olivella els seus suggeriments constants i estar a prop en tot moment, i a Nova-Centre per la Innovació Social, Fundació Cultura de Pau, Associació Josep Vidal Llecha i la Xarxa d'Economia Solidària haver-me atorgat el Premi a la Innovació Social sobre models socioeconòmics globals 2011, un premi que ha consistit en la beca que m'ha permès escriure aquest llibre.

PRÒLEG

Federico Mayor Zaragoza

... que tot està per fer i tot és possible.

MIQUEL MARTÍ I POL, *L'àmbit de tots els àmbits*, 1981

El gran desafiament que avui afronta la humanitat en conjunt és inventar el futur. És urgent utilitzar plenament la facultat creadora distintiva de l'espècie humana. Ara aquesta gran inflexió històrica, de canvi radical de rumb, és possible.

Estem vivint una crisi sistèmica que requereix transformacions profundes per iniciar una nova era, tan esperada després de segles de poder absolut masculí i, en el millor dels casos, de democràcies fràgils i vulnerables.

Per fi, «els pobles». Per fi, la gent propietària del seu destí. Per fi, el silenci secular ha conclòs. Per fi, l'amença, la por, la imposició... ja no poden incidir sobre el comportament quotidià.

Per fi, cada persona actuant en virtut de la seva pròpia reflexió, de la seva pròpia decisió.

Aquests ombrívols principis de segle i de mil·lenni esdevenen fascinants, com un repte personal i col·lectiu de superació, il·luminats, encara tímidament, per centelleigs que presagien una nova albada en què el misteri de l'existència humana es viurà plenament.

Per a això cal mobilitzar-se, implicar-se, deixar de ser espectador per ser actor esperançat. Són necessaris incessants esforços per dissenyar i recórrer tots els senders, per descobrir-

los, per inventar, si cal. Això és el que ens ofereix, amb lucidesa i audàcia, Jordi Garcia Jané:

Per mobilitzar l'energia personal i col·lectiva que ha d'impulsar el procés de canvi, les persones hem de tenir clar que una societat substancialment millor que l'actual no sols és necessària, sinó que a més és possible.

Vivim moments sense precedents que, com ha escrit Amin Maalouf i m'agrada repetir, requereixen solucions sense precedents.

Els pilars conceptuals d'aquesta excel·lent i oportuna contribució per a l'establiment urgent de nous camins, que alleugin el pesat fardell que tants éssers humans transeünts han de portar injustament a l'esquena, s'assenten sobre una sèrie de bases de les quals vull destacar les següents: la urgència de les accions correctores, per redreçar tants greuges, perquè disminueixin progressivament les actuals asimetries; la construcció dia a dia, a escala individual i comunitària, de democràcies sòlides que representin fidedignament la veu de la ciutadania; la cooperació, el treball conjunt, com a progrés —i regrés al mateix temps— d'un sistema que va donar en el passat i pot donar en el futur fruits de gran valor per a la nova convivència; l'atenció permanent a l'entorn humà i ecològic, de manera que s'asseguri l'habitabilitat, en la seva accepció més completa, a les generacions futures.

Com abans indicava i el mateix autor subratlla en el primer capítol d'aquest llibre, per escometre aquests reptes és imprescindible tenir el convenciment que ara estan desapareixent els obstacles que han impedit escriure la història amb actes que estiguin a l'altura de la igual dignitat humana. Avui disposem d'una consciència global, que ens permet no només apreciar

més el que posseïm, sinó conèixer les precarietats dels altres i, gràcies a la moderna tecnologia de la comunicació i de la informació, d'una insòlita capacitat de mobilització popular, que facilita la implicació personal, la solidaritat, les mans esteses, mentre que evita la uniformització, la gregarització, la distracció.

Davant de la inèrcia i l'obcecació dels qui, instal·lats en privilegis, segueixen intentant aturar els passos, progressivament accelerats, de tants habitants del planeta anònims, comptats a vegades però mai tinguts en compte; davant la tossuderia de pretendre encara solucionar amb fórmules d'ahir els problemes d'avui i del demà, hem de respondre amb inajornables accions pacífiques però fermes, que permetin oferir a cada ésser humà la llibertat i responsabilitat de dirigir la seva vida, que en això consisteix l'educació.

La cultura del diàleg, la gran transició de la força a la paraula, de la raó de la força a la força de la raó, ha de reemplaçar les tendències actuals. Per a això cal un coneixement profund de la realitat. Com a científic, sé fins a quin punt el coneixement superficial permet, exclusivament, modificacions epidèrmiques. I avui, precisament per l'avançat deteriorament i la pèrdua de tants principis que havien d'haver-nos orientat d'una altra manera, la possibilitat d'assolir punts de no retorn és més gran que mai en el passat i hem d'estar especialment alerta. Sentinelles del matí, hem d'aguaitar de forma permanent els processos socials i ecològics per tal d'evitar que s'assoleixin límits irreversibles. És l'ètica del temps, que s'ha d'incorporar ara decididament als plantejaments que en aquests inicis de segle i de mil·lenni podrien canalitzar favorablement la trajectòria de l'espècie humana.

És imprescindible el restabliment de la democràcia a escala personal, local, mundial. El retrocés sobre aquest particular

empres pels «globalitzadors neoliberals» ara s'ha de contrarestar sense demora. Els grups plutocràtics (G-6, G-7, G-8..., G-20) han de ser substituïts, en una primera etapa, per unes Nacions Unides convocades de forma extraordinària perquè s'iniciï la seva refundació i sigui el multilateralisme i no l'oligarquia dels més pròspers allò que assumeixi les funcions de la governació mundial.

Estem vivint les últimes raneres d'una crisi sistèmica que ha substituït els «principis democràtics», pels quals tant hem lluitat, per les lleis del mercat, debilitant l'Estat-nació i estripant el teixit productiu a través de deslocalitzacions impulsades exclusivament per la cobdícia. Seguim propiciant una economia d'especulació basada en ingents despeses de seguretat, alhora que milers de milions de persones viuen en condicions infrahumanes, fins al punt d'arribar a morir de desemparament i fam més de 60.000 persones cada dia, d'aquestes 35.000 nens i nenes d'un a cinc anys.

Dono en aquest punt la paraula a l'autor del llibre:

Podem i hem de ser clars: el model de producció, distribució i consum predominant, el capitalisme, és ecològicament insostenible, estructuralment violent, socialment injust, políticament antidemocràtic, i ni tan sols aconsegueix fer felices moltes de les persones pertanyents a les primes capes de la població mundial que més se'n beneficien.

Per assolir aquests objectius, Jordi Garcia Jané escriu:

[...] i poder obrir un llarg procés instituent en el qual, mitjançant l'experimentació i la hibridació d'un ric ventall d'experiències alternatives diverses, cada societat vagi

trobant el seu propi sistema postcapitalista, adaptat al seu medi, la seva cultura i les seves circumstàncies.

El concepte d'«ecodemocràcia cooperativa» és particularment original i atractiu. Es tracta, en efecte, de conèixer permanentment l'àmbit raonable en què les activitats humanes, en nombre i qualitat, han de tenir lloc. Es tracta d'una democràcia «cooperativa», solidària. Tots diferents però tots units per uns valors ètics universals, que cohesionen i donen força a la immensa diversitat que caracteritza la humanitat. Escriu l'autor:

Les reformes que proposo pretenen configurar una utopia realista. Utopia, no quimera, ja que vol erigir-se en l'esperança raonable que sabrem evolucionar cap a formes d'organització social substancialment millors que qualsevol variant del capitalisme.

Per a això es requereixen persones i institucions capaces d'aprofundir en els objectius de justícia, pau, democràcia i sostenibilitat. Es tracta d'una «utopia aterrada» que doni accés a un nou tipus de societat postcapitalista, punt de partida que ens situï en un nou paisatge, on només es conservin els millors vestigis de l'anterior.

Es tracta, al capdavant, de fer possibles demà tants impossibles avui. Per a això, com ja ens va indicar Ilya Priogine fa anys, cal la «tensió humana» que promou la invenció, la creativitat, la insubmissió. «Si vols ser feliç, em deia la meva mare, no has d'acceptar mai el que jutgis inacceptable». I és una ofensa a la consciència humana que cada dia morin de fam milers d'éssers humans i visquin en condicions de grans precarietats i sofriments, alhora que els més poderosos inverteixen en armes i despeses militars 4.000 milions de dòlars.

El convenciment que avui podem canviar, que ja podem, per fi, manifestar-nos de manera il·limitada i no presencial, és la base de la «viabilitat» de les propostes de l'autor.

Camins del demà. Nous camins, en què somia amb encert Jordi Garcia Jané.

Enhorabona als qui, des de Nova van tenir la iniciativa d'un concurs que ha donat un resultat tan favorable. Felicitats especials a Martí Olivella i el seu equip, a l'editorial i, també, per la particular cura que ha posat a seguir aquesta obra fins a la seva publicació, a Montserrat Ponsa.

Llegim aquest llibre a poc a poc. Ens il·luminarà per ser «transformadors actius» del present, complint les nostres responsabilitats intergeneracionals.

Camins del demà.

12 de març de 2012